

"בית עסק" - חנות, דוכן, מרכול, משרד, בית מסחר, בית מלאכה, בית חרושת או מחסן, ו/או כל מקום שבו מתנהל עסק או נעשית מלאכה או מאוחסנת סחורה, ולמעט: בית אוכל, מקום עינוג ציבורי, תחנות דלק, בית מרקחת בזמן תורנותו על פי פקודת הרוקחים [נוסח חדש], התשמ"א-1981, בית מלון, או לינה אחרת בשכר.

"עינוג ציבורי" - כמשמעותו בחוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968, לרבות מופעי תרבות, אתרי פנאי, מוזיאונים וגני חיות.

"בית אוכל": מסעדה, בית קפה, מזנון, וכל בית עסק אחר שבו מוכרים דברי מאכל או משקאות לשם צריכתם במקום או לידו במועד הסמוך למועד המכירה, וזאת בלבד.

"השר" – שר הכלכלה.

"שבת" – משעת כניסת השבת בעת שקיעת החמה ביום ששי, ועד צאת השבת, בצאת הכוכבים למחרת.

"יום מנוחה שבועי" - שבת או יום מנוחה דתי אחר, שקבע השר לעניין תחום שיפוטה של רשות מקומית שרוב תושביה אינם יהודים לאחר התייעצות עם ראש הרשות.

"ימי המנוחה" - המועדים הקבועים בסעיף 18א(א) לפקודת סדרי שלטון ומשפט, התש"ח-1948.

פעילות אסורה 2. (1) לא יפתח ולא יפעיל אדם בית עסק בימי המנוחה, אלא אם קיבל ביום המנוחה היתר לכך מאת השר ובכפוף לתנאיו.

השבועי (2) השר רשאי ליתן, לאחר היוועצות עם שר הביטחון וכן עם ראש הרשות המקומית הנוגעת, היתר לפתיחת והפעלת בית עסק מסוים בימי המנוחה או בחלקם, ולהתנותו בתנאים, אם השתכנע כי אם לא ינתן היתר להפעלת בית עסק בימי המנוחה עלול לפגוע בהגנת המדינה או בביטחון הגוף או הרכוש, או לפגוע פגיעה רבה בכלכלה, בתהליך עבודה או בסיפוק צרכים אחרים שהם, לדעת שר הכלכלה, חיוניים לציבור או לחלק ממנו.

(3) אדם אשר ניתן לו ניתן היתר העבדת עובד בשעות המנוחה השבועית מכוח סעיף 12 בחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, יהיה רשאי להפעיל את בית עסקו ביום המנוחה השבועי וזאת להיקף הפעילות של העובד שהותרה בהיתר בלבד

4. אדם לא יתנה קיום חוזה שכירות או חוזה לביצוע עבודה מכל סוג, עם אדם או בית עסק, בתנאי כלשהו הקשור להפעלת בית עסק או מתן השירות בימי המנוחה השבועית. מיום הפרסום של חוק זה, כל תנייה הדורשת קיום פעילות בבית עסק או ביצוע עבודה ביום המנוחה השבועי - בטלה, אלא אם ניתנה בהתאם לחוק זה. צד לחוזה כאמור לא יהיה רשאי להודיע למשנהו על ביטול החוזה, או לדרוש פיצויים מוסכמים בשל איסור הפעלת בית העסק בשבת.

ביצוע ואכיפתו החוק 3. (1) השר ימנה ממונה על אכיפת חוק זה (להלן: "הממונה"), אשר סמכויותיו תיקבענה בתקנות שיותקנו על ידי השר באישור ועדת הכלכלה של הכנסת.

(2) השר ימנה פקחים שיפקחו על ביצוע הוראות חוק זה, בכפיפות לממונה, וסמכויות הפקחים תיקבענה בתקנות שיותקנו על ידי השר.

עיצום כספי 4. (1) היה לממונה יסוד סביר להניח, כי אדם הפר הוראה מההוראות חוק זה, (להלן- "מפר"), רשאי הוא להטיל עליו באמצעות מתן הודעה בכתב, עיצום כספי בסכום שאינו עולה על שומת ההכנסות שהפיק אותו אדם כתוצאה מהפרת חוק זה, לפי מיטב השפיטה של הממונה; לצורך סעיף זה, חזקה על בית עסק שפעל ביום מימי המנוחה, כי הפיק מכך הכנסות בשיעור שאינו נמוך מסך של 20% מסך הכנסתו השבועית מבית העסק.

(2) עיצום כספי לפי חוק זה ייגבה לאוצר המדינה, ועל גבייתו תחול פקודת המסים (גבייה).

עונשין 5. (1) הפרת סעיף 2 לחוק זה היא עבירה שדינה מאסר עד שנה או קנס בשיעור השווה לשלוש פעמים ההכנסות שהפיק מהפרת החוק, ולא פחות מ-4,000 ש"ח בגין כל הפרה.

(2) נעברה עבירה לפי חוק זה בידי חבר-בני-אדם, יואשם בעבירה גם

¹ ס"ח התשי"א, עמ' 204.

כל אדם אשר בשעת ביצוע העבירה היה מנהל פעיל ו/או בעל שליטה כמשמעותה בחוק ניירות ערך, תשכ"ח-1968, ובתאגיד- גם שותף – למעט שותף מוגבל - אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושהוא נקט כל האמצעים הסבירים להבטחת שמירתו של חוק זה.

6. עוולה אזרחית (1) הפרת סעיף 2 לחוק זה היא עוולה אזרחית כלפי מי שלא הפר את סעיף 2 לפי חוק זה, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] יחולו עליה בכפוף להוראות סעיף זה.
- (2) חזקה כי הנזק שנגרם בעוולה לפי ס"ק (א) אינו פחות מ-15% משיעור רווחיו השבועיים של הנפגע, אולם חזקה זו תחול רק בתביעה בין בתי עסק מאותו הסוג הפועלים במרחק של עד 3 קילומטרים זה מזה.
- (3) כל איגוד עסקי, כהגדרתו בחוק ההגבלים העסקיים התשמ"ח-1988, רשאי לתבוע את כלל נזקי חבריו בגין ביצוע עוולה אזרחית על פי חוק זה.

7. אדם אשר פרסם ברבים, כי הוא פותח ומפעיל את בית עסקו ביום מימי המנוחה, יראו זאת כראייה לכאורה, כי אכן פתח והפעיל כאמור. שמירת זכויות
8. חוק זה אינו בא למעט מכל זכות הנתונה לעובד לפי חוק, הסכם קיבוצי, חוזה עבודה או נוהג.
9. אין בחוק זה כדי לגרוע מסמכותה של רשות מקומית לקבוע הוראות נוספות בדבר שעות פתיחה וסגירה של בתי עסק ובלבד שלא יהיה בהן כדי לפגוע באיסורים על פי חוק זה.
10. תחילה הוראות חוק זה ייכנסו לתוקפן ששה חודשים מיום פרסומו.

דברי הסבר

ימי המנוחה מעוגנים בכמה דברי חקיקה, ביניהם: בחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951, פקודת סדרי שלטון ומשפט, תש"ח-1948 ובחוקי עזר מוניציפליים. בהתאם, אכיפת חוק שעות

עבודה ומנוחה מוטלת על הממשלה באמצעות משרד הכלכלה, ואכיפת חוקי העזר מוטלת על השלטון המוניציפלי בכל רשות.

עם הזמן נוצר מעגל בו, מחד, התרבו הפרות חוקי המנוחה – בעיקר בתחום המסחר, ומאידך, אכיפת חוקים אלה הלכה, נשחקה עד נעלמה לחלוטין, מה שהוביל להתגברות נוספת של הפרות החוק. הדברים הובילו ליצירת "מובלעות" בהן הפכו חוקי המנוחה לאות מתה. בולטת בכך העיר תל-אביב, כפי שבא לידי ביטוי בפסק הדין של בית המשפט העליון ב-ע"מ 2469/12 **ברמר ואח' נ' עיריית תל-אביב יפו ואח' מיום 25.6.2013**.

התרבות הפרות החוק נעוצה באינטרסים כלכליים צרים של גורמים מסחריים ומהעדר אכיפה נאותה. העדר האכיפה נובע משורה של גורמים, שהבולטים שבהם הם חוסר רצון של הרשויות האוכפות, קשיים אובייקטיביים בקיום אכיפה וחוסר אפקטיביות של הכלים האכיפתיים הקיימים.

למציאות זו השפעות הרסניות על הערכים עליהם בא יום המנוחה השבועי להגן, ולא פחות מכך – על שלטון החוק ועל אמון הציבור בחוק. אי שמירה על יום מנוחה שבועי בכלל המשק, וקיום פעילות מסחרית במהלכו, משפיעים באופן שלילי על כמה מערכי היסוד של המשטר במדינת ישראל:

1. ברמה הסוציאלית-כלכלית: הפעילות המסחרית המתקיימת כיום בשבת פוגעת בשכבות מוחלשות: בעלי עסקים קטנים אינם יכולים להתחרות בגופים מסחריים גדולים המקיימים פעילות בשבת. לא אחת הם מוצאים עצמם בין הפטיש לסדן כשעליהם להחליט האם לעבוד שבעה ימים בשבוע או לאבד את מטה לחמם; עובדים חלשים (חילוניים ומסורתיים) נאלצים לעבוד בשבת, מתוך מצוקה כלכלית וחשש לאבד את מקום עבודתם.

הניסיון בישראל ובעולם מלמד כי ישנה חשיבות עליונה ליום מנוחה שבועי אחיד לכלל המשק, אותו יוכלו כל העובדים והסוחרים במשק להקדיש למשפחותיהם. מחקרים שנערכו בנושא במדינות המערב השפעות חיוביות על רווחתם ובריאותם של העובדים, ועל תחושת הסולידריות בחברה. מאידך, אי הקפדה על יום מנוחה אחיד ומחייב לכלל המשק מוביל אוכלוסיות שלמות לשבוע עבודה בן שבעה ימים.

שחיקת עיקרון ימי המנוחה תיצור שני מעמדות: מעמד של מי שיכול להרשות לעצמו לשבות בימי המנוחה, לבלות בהם עם משפחתו ולהתפנות בהם לכתיבת את ספר חייו, ומנגד, מעמד של מי שנאלץ לוותר על זכות זו ולעבוד ללא הרף וללא מנוחה.

2. **ברמה הערכית והתרבותית:** לאופיו של יום המנוחה השבועי ישנה משמעות סמלית, תרבותית וערכית ראשונה במעלה. הניסיון הישראלי והגלובלי מלמד שבמקרים רבים תרבות הצריכה מביסה לא אחת חלופות אחרות לניצול זמן פנוי. לכן, מן הראוי להציב גבולות לפעילות המסחרית-צרכנית, ולבלימת זליגתה מימי החול אל ימי המנוחה והפיכת ימי המנוחה לימים של מסחר קניות ועבודה, זאת עוד לפני שנוהג זה יקנה שביתה בתרבות הישראלית.

3. **ברמה ההיסטורית-לאומית:** כל התרבויות החיות בישראל מקדשות את הערך של ימי מנוחה מעבודה. בכלל זה, לשבת ייחודיות בפרהסיה היהודית, הן אצל דתיים הן אצל חילונים, זה שנים רבות, וגם גדולי הציונות החילונית (ובהם מקימיה של העיר תל-אביב) העלו אותה על נס.

4. **ברמה החוקתית והנורמטיבית:** מציאות בה חוקים חברתיים שנועדו להגן על אוכלוסיות מוחלשות אינם נאכפים ומופרים בגלוי על ידי כל מי שמוצא בכך תועלת, חותרת תחת עקרונות שלטון החוק וכיבוד החוק, היא שולחת מסר בעייתי לציבור והיא פגומה נורמטיבית וחוקתית.

מהאמור לעיל עולה כי לא ניתן להסתפק במצב החוקי הקיים ויש צורך דוחק באסדרה סטטוטורית יעילה של יום המנוחה השבועי בישראל, בדגש על איסור קיום פעילות מסחרית וזאת על פי העקרונות הבסיסיים להלן:

1. מקבע ומשריש את יום השבת כיום המנוחה השבועי הממלכתי של מדינת ישראל.
2. מתן כלים משפטיים לנפגעים מהפרת הזכות לימי מנוחה, לעמוד על זכויותיהם ולתבוע את נזקיהם.
3. יצירת מנגנונים אפקטיביים לאכיפת עיקרון ימי המנוחה על ידי הרשויות ויישום העיקרון החשוב הזה הלכה למעשה.